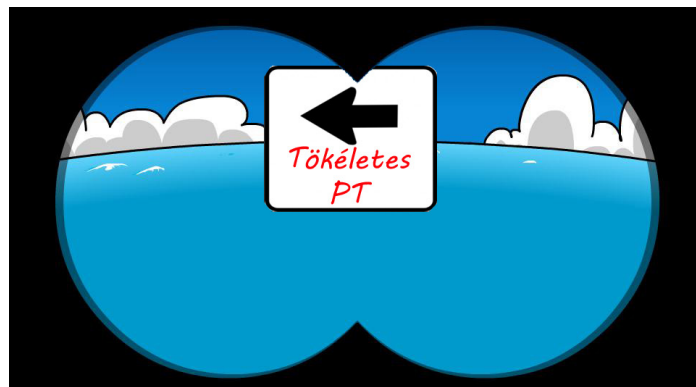

A megfelelő jártassági vizsgálatok kiválasztása a laboratóriumom számára

Bevezetés

A jártassági vizsgálatokban (PT) való részvétel fontos része a laboratóriumi mérési eredmények minőségbiztosításának. A ráfordított idő és erőfeszítés költséges lehet, különösen azoknak a laboratóriumoknak, amelyek sok különböző vizsgálatot végeznek, ezért a legmegfelelőbb jártassági vizsgálatok kiválasztása nagyon fontos. Gyakran ugyanazon a vizsgálati területen számos jártassági vizsgálat áll rendelkezésre, ezért ez a tájékoztató azokat a lényeges kérdéseket emeli ki, amelyek segíthetnek a laboratóriumoknak kiválasztani azokat a jártassági vizsgálatokat, amelyek leginkább megfelelnek az igényeiknek.

A jártassági vizsgálat paramétereit

Az ajánlott jártassági vizsgálatok mintái a mindennapi laboratóriumi gyakorlatban használatos mintákhoz hasonló mátrixúak, analit tartalmúak, és/vagy koncentráció szintűek? Például:

Példa 1: Az ivóvízre vonatkozó jártassági vizsgálatokban a szennyező anyagok szintje meglehetősen eltér attól, mint ami az ipari hulladékok esetében várható.

Az ipari hulladékok laboratóriumi vizsgálataiban az érdekeltek vagy:

- részt vesznek, figyelembe véve a korlátozásokat;
- egyáltalán nem vesznek részt.

Példa 2: A DNS szekvenálására szolgáló jártassági vizsgálat kínálhat szövetmintát, vagy DNS kivonatokot.

A választástól függően a laboratórium kompetenciáját az alábbiak szerint fogják értékelni:

- teljes vizsgálat;
- csak szekvenálási lépés.

Adatgyűjtésre és azok elemzésére szolgáló módszerek

A jártassági vizsgálat szolgáltatója által alkalmazott módszerek megfelelnek a laboratórium szükségleteinek? A figyelembe venni kívánt tényezők a következők:

- Az alkalmazott statisztikai tervezés leírása;
- A mérendő vizsgálati tételek száma és/vagy a párhuzamos mérések száma;
- A résztvevők adatainak bekérésére vonatkozó eljárások (pl. faxon, e-mailben vagy internetes portálon keresztül);
- A különböző módszerekkel végzett mérésekből származó eredmények összehasonlítására szolgáló eljárások;
- A résztvevők száma és származása;
- Azoknak a résztvevőknek a száma, akik ugyanazzal a módszerrel végzik a méréseket, mint a mi laboratóriumunk;
- A teljesítmény értékelésére alkalmazott módszerek és kritériumok.

A laboratóriumoknak is meg kell fontolni, hogy az ügyfeleik, az akkreditáló- és/vagy szabályozó szervek milyen speciális követelményeket támasztanak a statisztikai tervezéshez.

Eurachem

A FOCUS FOR
ANALYTICAL CHEMISTRY
IN EUROPE

Példa 3: A laboratórium határozza meg a tejpor, a gabonafélék és a takarmány zsírtartalmát, három, a működésében meghatározott módszerrel; Röse Gottlieb, közvetlen zsír kinyerési és zsír meghatározási hidrolízis. Minden módszer különböző eredményt adhat az egyes mátrixokban. Fontos, hogy a laboratórium ellenőrizze, hogy az egyes mátrixok esetén a különböző vizsgálati módszereket figyelembe veszik-e a jártassági vizsgálatban.

Teljesítmény értékelés

A résztvevők teljesítményének értékelésére alkalmazott módszert (pl: z-score) a jártassági vizsgálat szolgáltatója egyértelműen leírja-e és a laboratórium meg is értette-e azt?

Példa 4: A laboratórium érdekében állhat a jártassági vizsgálati eredményeire vonatkozó saját mérési bizonytalanságának megadása, hogy azt figyelembe lehessen venni teljesítményük értékelésében, de a jártassági vizsgálat szolgáltatójánál ez a lehetőség nem áll fenn.

A jártassági vizsgálat szolgáltatója által, a teljesítmény értékelésére szolgáló alkalmazott kritériumok kompatibilisek-e a laboratórium által végzett munkával és/vagy a vonatkozó szabályozásokkal?

Példa 5: A megerősítő vizsgálatokat végző laboratóriumok a teljesítmény értékeléséhez szigorúbb kritériumokat kereshetnek, mint az egyszerűbb szűrési technikákat alkalmazó laboratóriumok.

Bizalom a jártassági vizsgálat szolgáltatójával szemben

Hogyan értékelheti egy laboratórium a jártassági vizsgálat szolgáltatójának szakértelmét? Megfontolandó:

- megfelelés az ISO / IEC 17043 követelményeinek, például: akkreditáció;
- tapasztalat;
- a "kell" érték (assigned value) megbízhatósága;
- a jártasság értékelésére vonatkozó kritériumoknak való megfelelés.

Kommunikáció

A jártassági vizsgálat szolgáltatója és a résztvevő közötti együttműködés megfelelő? Megfontolandó:

- az alkalmazott nyelv;
- hozzáférhetőség és az információk áttekinthetősége;
- jelentések (értékelések) kiadása az előírt időn belül;
- rendszeres kommunikáció, például: éves találkozók a résztvevők számára;
- a szolgáltató által nyújtott támogatás mértéke;
- az ügyfél kívánságainak való megfelelés a jártassági vizsgálat szolgáltatója által.

A jártassági vizsgálatok kiválasztására vonatkozó lista az Eurachem Guide [1] "A" mellékletében található.

További információk/irodalom

[1] I. Mann and B. Brookman (eds.) Eurachem Guide: *Selection, Use and Interpretation of Proficiency Testing (PT) Schemes by Laboratories* (2nd ed. 2011). Available from www.eurachem.org

A jártassági vizsgálatok szolgáltatóira vonatkozó információkért forduljon a nemzeti akkreditáló testülethez, vagy keresse fel az EPTIS honlapját (www.eptis.org) vagy más nemzeti/nemzetközi szervezetet!

